

De Vlaamse minister van Onderwijs

De Viceminister-president van de Vlaamse Regering

CONCEPTNOTA AAN DE VLAAMSE REGERING

Betreft: Masterplan Scholenbouw

1. Situering

1.1. Korte historiek van het scholenbouwbeleid in Vlaanderen

Scholenbouw en capaciteitsgebrek zijn geen nieuwe beleidsproblemen in Vlaanderen. De vaak ondermaatse toestand van het verouderde schoolgebouwenpark is goed bekend bij de overheid en werd al herhaaldelijk aangekaart door verschillende stakeholders. Omdat de vraag naar subsidies en financiering voor schoolinfrastructuurwerken al jaren blijft aangroeien, is er een aanzienlijke achterstand ontstaan in de financiering van schoolbouwdoossiers, zowel binnen de gesubsidieerde onderwijssector (waar dit tot een groeiende wachtlijst heeft geleid) als voor het GO! Onderwijs van de Vlaamse Gemeenschap (zie ook punt 2.1.).

Om deze achterstand weg te werken en de kwaliteit van het schoolgebouwenpark te verbeteren, heeft de Vlaamse overheid de voorbije legislaturen al bijkomende inspanningen geleverd. Tijdens de legislatuur 2004-2009 was de opstart van de 'inhaalbeweging voor de scholenbouw in Vlaanderen' het belangrijkste speerpunt van het Vlaamse scholenbouwbeleid. Nieuw aan deze inhaalbeweging was dat ze naast een verhoging van de reguliere middelen voor scholenbouw, volop inzette op publiek-private samenwerking. Dit laatste resulteerde in het zogenaamde DBFM-project (Design, Build, Finance, Maintain) 'Scholen van Morgen', dat in de nasleep van de financiële crisis in mei 2009 effectief werd gegund.

Een ander belangrijk beleidsspoor was dat van de energiezuinigheid in de scholenbouw. Extra REG-budgetten werden voorzien via een afzonderlijke subsidielij. Bovendien was in de scholenbouw voortaan E-70 de nieuwe norm voor energieprestaties voor nieuwe scholen (t.o.v. een globale E100-norm) en werd de bouw van 17 scholen volgens de passiefhuisstandaard voorzien. Ten slotte heeft men via samenwerking met het bedrijfsleven inspanningen geleverd om BSO- en TSO-richtingen toegang te geven tot nieuwe machineparken, werd er ingezet op een betere ICT-infrastructuur op school, heeft men via de scholenbouw een impuls proberen te geven aan de uitbouw van het brede schoolconcept in Vlaanderen en werd in 2008 voor de eerste keer de Schoolgebouwenmonitor uitgevoerd die de kwaliteit van het schoolgebouwenpark in kaart bracht.

'Investeren in duurzame en moderne infrastructuur' was de centrale beleidsdoelstelling tijdens de vorige legislatuur 2009-2014. In de eerste plaats werd het DBFM-contract met de private partners afgesloten en vond er in juni 2010 een financial close (het definitief maken van de afspraken met de banken) plaats. Ondertussen echter groeide vanaf 2010 het gebrek aan schoolplaatsen uit tot een urgent capaciteitsprobleem in specifieke gemeenten. Vanuit de overheid werden daarom ad hoc niet-structureel bijkomende infrastructuurmiddelen voorzien om de lokale capaciteitsproblemen het hoofd te bieden. In gemeenten met schoolcapaciteitsproblemen werden lokale taskforces capaciteit opgericht die de noden in kaart moesten brengen en noodzakelijke investeringen moesten plannen. De eerste stappen werden gezet voor de uitbouw van een capaciteitsmonitor met als doel de lokale capaciteitsbehoeften beter en gericht in kaart te brengen.

Verder voerde AGION in 2013/2014 voor de tweede keer de Schoolgebouwenmonitor uit. Op het vlak van adviesverlening en sensibilisering nam AGION een aantal initiatieven. Zo is er o.m. ten behoeve van de scholen een praktische handleiding uitgewerkt met het oog op een betere toegankelijkheid van scholen voor mensen met beperkingen, werd er onderzoek gevoerd rond de architectuur en het beheer van brede scholen. Het GO! en AGION hebben met het 'Instrument Duurzame Scholenbouw' een eerste praktische handleiding ontwikkeld om schoolbesturen stapsgewijs doorheen hun bouwproject te leiden. Specifiek voor het GO! Onderwijs van de Vlaamse Gemeenschap kan er verwezen worden naar de geleverde inspanningen op vlak van integraal- en masterplanning die vanaf 2012 de financiering van de bouwprojecten binnen het GO! stapsgewijs aansturen.

1.2. De huidige beleidscontext

Het scholenbouwbeleid voor de legislatuur 2014-2019 legt, met het oog op een maximale beleidseffectiviteit, doelgericht eigen nieuwe accenten. Dit moet gebeuren in een legislatuur waarin de budgettaire middelen beperkt zijn en noodzakelijke besparingen moeten worden doorgevoerd.

Dit masterplan scholenbouw bouwt verder op de afspraken in het Vlaams Regeerakkoord 2014-2019 en op de doelstellingen in de beleidsnota Onderwijs 2014-2019.

In het Vlaams Regeerakkoord 2014-2019 staat het als volgt omschreven: *"We maken werk van een masterplan scholenbouw. We creëren bijkomende schoolcapaciteit, in de eerste plaats in de steden en gemeenten waar de capaciteitsdruk het grootst is. In heel Vlaanderen pakken we de schoolgebouwen op de wachtlijst aan die zich in de meest urgente situatie bevinden. Een meerjarenbudget is noodzakelijk om een planmatige inzet van de middelen mogelijk te maken. De nieuwe of vernieuwde schoolgebouwen moeten multifunctioneel zijn en ter beschikking staan van de lokale gemeenschap (kinderopvang, hobby-, amateur- en sportclubs, lokale verenigingen, ...) en in de vakantieperiodes van speel-, jeugd- en sportpleinwerking, ... Scholen kunnen voor de openstelling een kostendekkende vergoeding vragen. We stemmen de verschillende regelgevingen en richtlijnen op elkaar af. Subsielstromen kunnen gecombineerd worden weliswaar zonder overlap.*

Op vlak van financiering willen we alternatieve mogelijkheden benutten – voor zover haalbaar, wenselijk en rekening houdend met hun ESR-impact en impact op de schuldgraad en juridische eenvoud.

We maken werk van een moderne, kwaliteitsvolle didactische uitrusting voor (nijverheids)technische en beroepsgerichte opleidingen in het secundair onderwijs."

In de beleidsnota Onderwijs 2014-2019 wordt dit als volgt geconcretiseerd: *"Om de komende jaren de reguliere en bijkomende middelen voor scholenbouw optimaal te investeren, maak ik werk*

van een globaal masterplan scholenbouw met speciale aandacht voor de verbetering van het bestaand patrimonium en een verhoging van de capaciteit in die steden en gemeenten waar de noden het hoogst zijn.

Ik zal in het kader van het masterplan scholenbouw ook de huidige wachtlijst grondig tegen het licht houden. Ik wil dit doen in nauw overleg met de onderwijsverstrekkers.

Een meerjarenbudget is noodzakelijk om een planmatige inzet van de middelen mogelijk te maken in het kader van een masterplan scholenbouw, zowel voor reguliere middelen als capaciteitsmiddelen.

Samen met de taskforces zal ik anticiperen op de lokale capaciteitsnoden. Hierbij aansluitend zie ik ook een meerwaarde in het in kaart brengen van de opportuniteiten van hergebruik van leegstaande gebouwen en ongebruikte terreinen.”

Het masterplan scholenbouw heeft dus als essentiële doelen om de toestand van het bestaand schoolpatrimonium te verbeteren, met het oog op capaciteitsuitbreiding voor bijkomende plaatsen te zorgen en de multifunctionaliteit van nieuwe en vernieuwde schoolgebouwen te waarborgen.

2. Uitdagingen schoolgebouwenpark

We schuiven vijf uitdagingen m.b.t. het schoolpatrimonium in Vlaanderen naar voor:

2.1. Een verouderd patrimonium en achterstand in de scholenbouw

Het schoolgebouwenpark in Vlaanderen is betrekkelijk oud: uit de Schoolgebouwenmonitor 2013 is gebleken dat 13% dateert van voor 1920, 15% van tussen 1920 en 1950, 29% werd gebouwd tussen 1950 en 1970, 23% tussen 1970 en 1990, 14% tussen 1990 en 2007 en slechts 6% dateert van na 2007. Meer dan de helft van de schoolgebouwen werd dus gebouwd voor 1970. Bij de meest recente gebouwen van na 2007, is er een oververtegenwoordiging van tijdelijke constructies (modulaire units).

De laatste decennia waren te weinig middelen voorhanden voor de scholenbouw in Vlaanderen. Dit ondanks bijkomende inspanningen tijdens de voorbije legislaturen om het budget te verhogen. Het verouderd schoolpatrimonium is de erfenis van een jarenlange ‘onderinvestering’ in de scholenbouw sinds het midden van de jaren negentig, die gekenmerkt wordt door een samenspel van onderling samenhangende factoren: evoluties in het onderwijs en de samenleving met impact op de scholenbouw, te krappe overheidsbudgetten voor schoolinfrastructuur, lange wachttijden voor de subsidiëring en/of financiering van bouwprojecten, het onder druk staan van eigen middelen bij (een aanzienlijk deel van) de inrichtende machten en de tendens om de beschikbare middelen in toenemende mate te vernevelen voor kleine maar dringende werken die de continuïteit van de onderwijsverstrekking moeten waarborgen.

Enkele cijfers illustreren dit. De wachtlijst voor de gesubsidieerde onderwijssector kent vooral vanaf midden jaren negentig een gestage aangroei tot, in geraamde subsidiebedragen, 253 miljoen euro in 1996, 699 miljoen euro in 2000 tot 2,7 miljard euro in 2015. Wat het GO! betreft, wordt er niet gewerkt met wachtlijsten maar bedraagt de achterstand volgens een behoeftenanalyse van het GO! 2,3 miljard euro.

2.2. Demografische evoluties en de daaruit volgende capaciteitsproblematiek

De demografische evolutie bepaalt de schoolbevolking binnen de verschillende onderwijsniveaus. De leerlingenpopulatie in het kleuteronderwijs stijgt sinds 2006 sterk, hoewel de toename sinds 2013 enigszins lijkt te temperen. Voor het lager onderwijs zien we een stijging in het leerlingenaantal vanaf het schooljaar 2010-2011, na een langdurige daling vanaf 2000. Voor het secundair onderwijs wordt verwacht dat de leerlingenpopulatie zal beginnen stijgen vanaf het schooljaar 2016-2017, terwijl in hetzelfde schooljaar de inschrijvingen in het kleuteronderwijs (voorzichtig) zouden beginnen stagneren of licht dalen.

De reeds voltrokken en de te verwachten stijgingen in het leerlingenaantal, hebben geleid tot wat vandaag bekend staat als de 'capaciteitsproblematiek' in het Vlaams onderwijs. Op 10 maart 2010 vond er in het Vlaams Parlement een actualiteitsdebat plaats over deze dringende problematiek. Gezien de urgentie van het probleem moest er op korte termijn gehandeld worden. Daarom werden enkele dringende maatregelen genomen om de capaciteit te verhogen, waaronder de inzet van extra financiële middelen om extra plaatsen te realiseren, de oprichting van een algemene taskforce capaciteit en enkele lokale taskforces capaciteit (op lokaal niveau) voor de aanpak van acute capaciteitsproblemen. Tevens werd de ontwikkeling van een capaciteitsmonitor als beleidsinstrument voor mogelijke capaciteitsproblemen in het vooruitzicht gesteld.

Ook tijdens de huidige legislatuur blijft de capaciteitsproblematiek hoog op de politieke agenda staan. Het creëren van extra capaciteit dient evenwel doordacht te gebeuren en de toekenning van capaciteitsmiddelen is aan een grondige hervorming toe. Wat vandaag aan extra schoolinfrastructuur nodig is voor bepaalde onderwijsniveaus, is binnen tien jaar misschien minder noodzakelijk. De toegekende capaciteitsmiddelen dienen in elk geval veel sneller tot effectieve capaciteitsuitbreiding te leiden, wat vandaag de dag onvoldoende het geval is.

2.3. Kwaliteit van de schoolgebouwen

Een eenvoudige en volledig sluitende definitie van kwaliteitsvolle schoolgebouwen formuleren is niet eenvoudig.

Zoals blijkt uit de Schoolgebouwenmonitor 2013 van AGIO kan men bijvoorbeeld verschillende dimensies betreffende de kwaliteit van gebouwen onderscheiden: veiligheid en hygiëne, bouwfysische staat, functionaliteit, comfort, belevingswaarde, kosten en schooldomein. Eén van de vaststellingen van de monitor was dat de indicatoren die zich richten op basiskwaliteit, betere scores krijgen dan indicatoren die verwijzen naar nieuwe maatschappelijke en onderwijsuitdagingen. In de monitor werd ook geconcludeerd dat de toegekende subsidies een significant positieve impact hebben op de kwaliteit van de schoolgebouwen waar de gesubsidieerde werken werden uitgevoerd.

Zoals hierna ook zal blijken, zal er in het verder uit te werken masterplan scholenbouw aandacht geschonken worden aan diverse elementen die een impact hebben op de kwaliteit van schoolinfrastructuur.

2.4. Multifunctionele gebouwen

Net als bij andere gebouwen, moet ook in de scholenbouw een levensduurbenadering het uitgangspunt zijn. Een belangrijk aspect daarbij is dat schoolgebouwen zo ontworpen worden

dat ze flexibel en multifunctioneel genoeg zijn om veranderingen in onderwijsprogramma's en -methodieken aan te kunnen.

Het moet daarbij ook mogelijk zijn om andere maatschappelijke functies in nieuwe en vernieuwde scholen te huisvesten. In de beleidsnota Onderwijs 2014-2019 wordt dit als volgt geformuleerd: *"In de context van beperkte ruimte in Vlaanderen en een krap overheidsbudget is het van belang om prioriteit te geven aan de (vernieuw-)bouw van aanpasbare en multifunctionele gebouwen die ook deels ter beschikking kunnen staan van de lokale gemeenschap en in de vakantieperiodes voor speel-, jeugd- en sportpleinwerking, ..."*.

Scholenbouw in Vlaanderen komt vaak neer op het aanbouwen, verbouwen en renoveren op bestaande schoolsites. Daarbij is het van belang dat er rekening wordt gehouden met mogelijke bestemmingswisselingen, functiewijzigingen én meervoudig gebruik.

Over het algemeen lijkt er nog winst te boeken op vlak van de openstelling van schoolgebouwen en het multifunctioneel bouwen en gebruik ervan. Zo kan een aanzienlijk deel van de schoolgebouwen nog meer worden opengesteld en openstellingen kunnen nog meer op regelmatige of permanente basis gebeuren. Ook het multifunctioneel bouwen, waar onderwijsinstellingen worden geïntegreerd met andere (maatschappelijke) functies, kan nog frequenter gebeuren. De grote uitdaging is om het bestaande (vernieuwde) schoolgebouwenpatrimonium tot meer medegebruik en openstelling te brengen. Meer bepaald kan dit bijvoorbeeld gebeuren met refters, sportzalen, polyvalente ruimtes en zwembaden.

2.5. Wachtlijst versus budgettaire middelen

A. Gesubsidieerd onderwijs

Zoals bekend is de afgelopen jaren de wachtlijst van subsidieaanvragen in het gesubsidieerd onderwijs sterk aangegroeid.¹

Samenvattend kan gesteld worden dat:

- de totale uitgedrukte subsidiebehoefte geraamd wordt op 2,7 miljard euro, waarvan 2,3 miljard euro voor het VGO en 0,4 miljard euro voor het OGO. Hiermee correspondeert een bouwkost (inclusief btw en algemene onkosten) van 3,3 miljard euro, waarvan 2,8 miljard euro voor het VGO en 0,5 miljard euro voor het OGO;

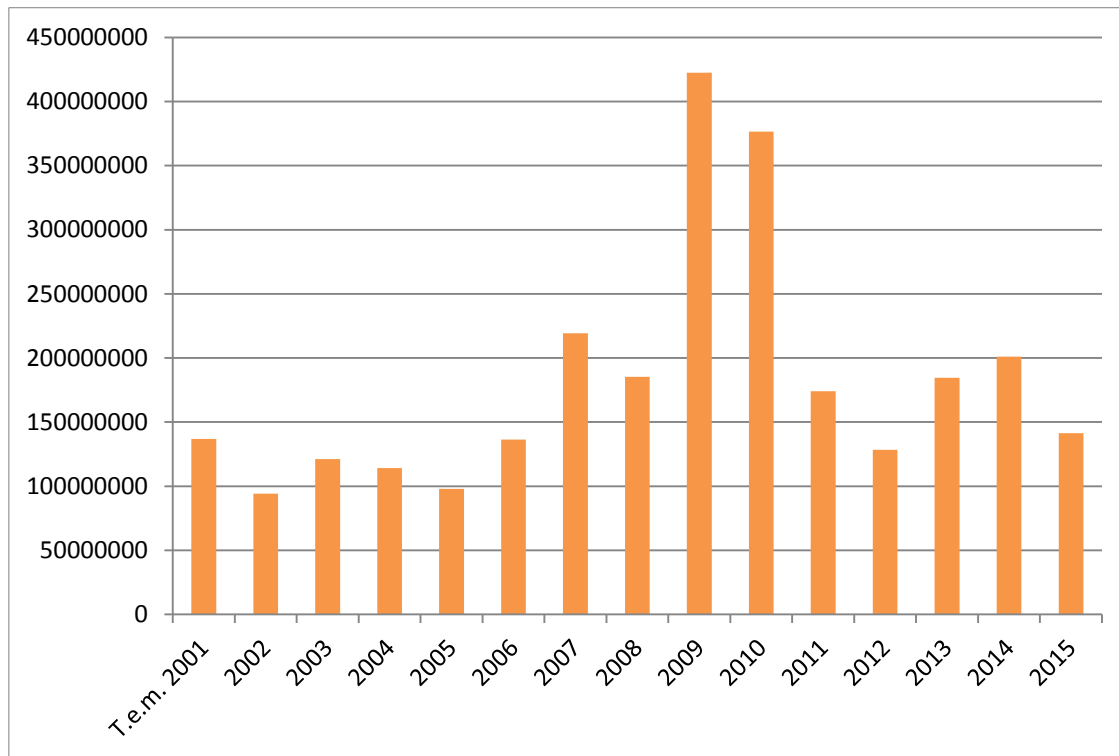
Rekening houdende met het feit dat het gaat om niet-geïndexeerde bedragen en gelet op de jaarlijks beschikbare budgetten, heeft dit onder andere als gevolg dat AGIOn momenteel de dossiers op de wachtlijst van het vrij gesubsidieerd onderwijs behandelt die tot en met het jaar 2002 werden ingediend, voor de dossiers van het officieel gesubsidieerd onderwijs bedraagt de wachtlijst gemiddeld 6 à 7 jaar;

- de wachtlijst vooral te situeren is bij het leerplichtonderwijs. Het geraamde subsidiebedrag voor deze onderwijsniveaus bedraagt 2,6 miljard euro (96% van het totaal) tegenover 0,1 miljard euro voor de overige onderwijsniveaus (bijvoorbeeld CLB, internaten,...). Voor het DKO zijn er op dit moment geen precieze volledige cijfers voorhanden, al zijn er daar ook infrastructurele noden.

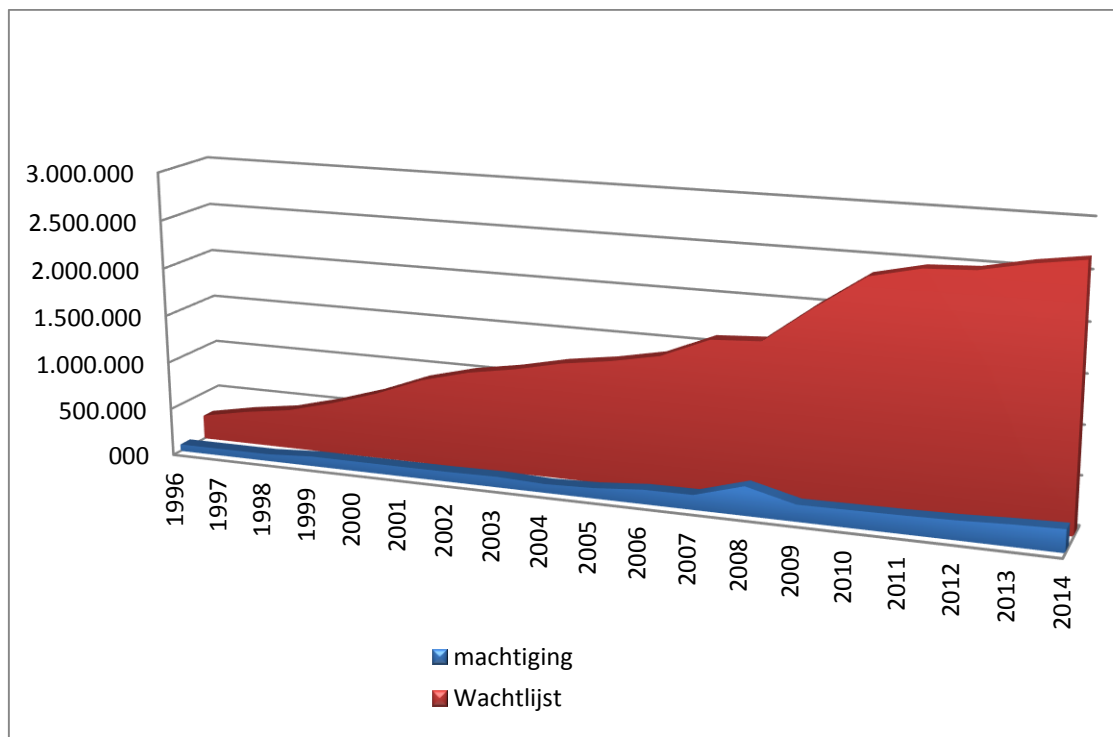
¹ Aangezien AGIOn subsidieert op basis van concreet ingediende subsidieaanvragen, geeft deze wachtlijst enkel een beeld van de "uitgedrukte" subsidiebehoefte. De aanvragen op de wachtlijst dekken dus niet noodzakelijk de reële subsidiebehoefte.

Deze cijfers bevatten de subsidieaanvragen op de wachtlijst (standaardprocedure) en de subsidieaanvragen die werden ingediend via een afwijking van de chronologie van de wachtlijst (dit laatste enkel bij het vrij gesubsidieerd onderwijs).

Figuur 1: wachtlijst gesubsidieerd onderwijs in geraamd subsidiebedrag naar jaar van indiening

In onderstaande grafiek wordt de jaarlijkse aangroei van de wachtlijst in functie van het geraamd subsidiebedrag weergegeven.

Figuur 2: wachtlijst gesubsidieerd onderwijs versus machtigingen AGION

B. GO! Onderwijs van de Vlaamse Gemeenschap

Het GO! houdt geen chronologische wachtlijst van subsidieaanvragen bij. In het kader van de opmaak van integraalplannen maakt het GO! van al zijn gebouwen stapsgewijs een conditiemeting op (overeenkomstig de zgn. NEN 2767 methodiek). Momenteel hebben 5 van 28 scholengroepen dit traject volledig doorlopen. Op basis van een benchmarking stelt het GO! dat 42% van de gebouwen zich situeert in conditiestaat 4, 17% in conditiestaat 5.²

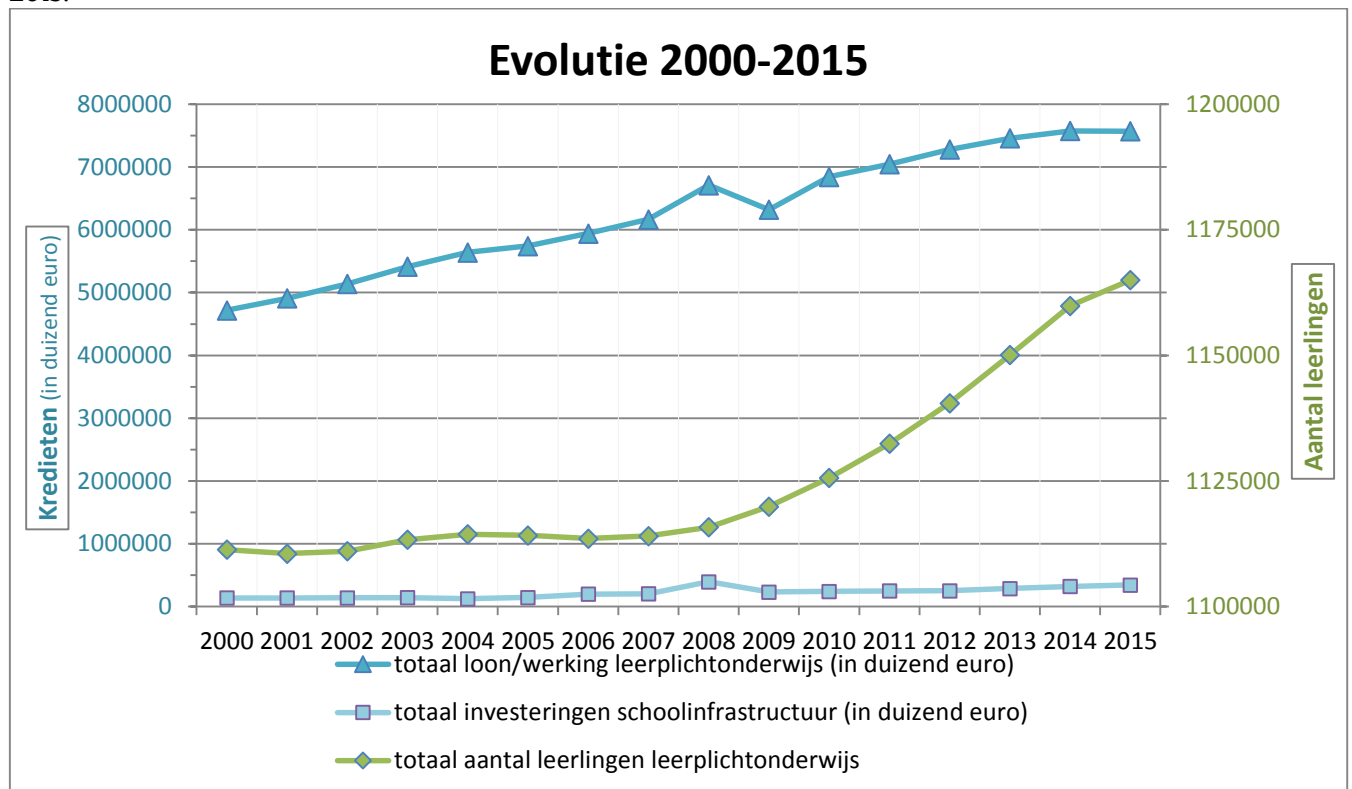
Uit deze conditiestaten leidt het GO! o.b.v. van ruwe ramingen zelf af dat er een subsidiebehoefte is van 2,28 miljard euro. Volgens het GO! neemt deze behoefte jaarlijks toe naarmate de staat van de gebouwen verslechtert. Gebouwen in conditiestaat 4 vragen immers een bijzondere aandacht. In de meeste gevallen gaan deze gebouwen na 10 jaar over in conditiestaat 5. Het GO! stelt dat enkel met een investering van 228 miljoen euro op jaarbasis men op een termijn van 10 jaar het verval van de GO! scholen een halt kan toeroepen. Een belangrijke voorwaarde is dat de gebouwen goed worden onderhouden. De integraalplannen³ zullen op termijn het GO! toelaten om een gedetailleerde meerjarenplanning te maken en prioriteiten te stellen.

C. Globale evolutie kredieten loon/werking leerplichtonderwijs, schoolinfrastructuur

² De conditiescore van bouw- en installatiedelen wordt weergegeven op een zespuntsschaal. Hierbij is conditiestaat 1 “zeer goed” (de nieuwbouwstaat) en conditiestaat 6 “zeer slechte” staat van onderhoud.

³ Integraalplannen bieden een kader voor de toekomstige ontwikkelingen, over een periode van tien tot vijftien jaar. Ze gaan veel verder dan louter vastgoed, het gaat ook over het onderwijsaanbod, het verband leggen tussen pedagogische visie, strategische keuzes,...

Onderstaande grafiek geeft een totaaloverzicht van de evolutie van de kredieten inzake loon/werking en schoolinfrastructuur en het totaal aantal leerlingen leerplichtonderwijs 2000-2015.

3. Masterplan Scholenbouw

Met het masterplan scholenbouw wil de Vlaamse Regering een integraal beleidsplan voorstellen met betrekking tot de aanpak van de schoolgebouwen in Vlaanderen en Brussel. Ze wil daarmee concreet uitvoering geven aan strategisch doel 4 van de beleidsnota Onderwijs 2014-2019 (“Werk maken van een Masterplan Scholenbouw”). Het is de eerste keer sinds de overheveling van de onderwijsbevoegdheid naar de Vlaamse Gemeenschap in 1988/1989, dat een dergelijk geïntegreerd en totaalplan voor scholenbouw in Vlaanderen in de steigers wordt gezet.

Het plan wil een antwoord bieden op de gekende noden en uitdagingen op het vlak van schoolinfrastructuur. Hierbij wordt uitgegaan van een geëngageerde maar ook realistische houding: ongeacht mogelijke alternatieve financieringsbronnen, zijn er steeds beperkingen op financieel, ruimtelijk en praktisch vlak om rekening mee te houden. Dit masterplan houdt dan ook rekening met de wensen en noden i.v.m. onderwijsinfrastructuur aan de ene kant, en de reële (financiële) mogelijkheden aan de andere kant.

De focus ligt grotendeels op de schoolgebouwen zelf, maar er is uiteraard ook aandacht voor de gebruikers en participanten. In de eerste plaats vooral de leerlingen, ouders, onderwijspersoneel, directies, ... die een goede leer- en leefomgeving verdienen, ook aangepast aan de nieuwe onderwijsuitdagingen en leerstijlen in de 21^e eeuw. De schoolgebouwen van de toekomst moeten ook (multi-)functioneel zijn in de ruimste zin van het woord, en buiten de schooluren van nut kunnen zijn voor de lokale gemeenschap.

Tot slot dient de aandacht erop te worden gevestigd dat de decennialang opgebouwde uitdagingen en aandachtspunten op korte termijn niet volledig opgelost kunnen geraken. Deze

en volgende legislaturen zal het nodig zijn dat er vanuit een brede en langetermijnvisie blijvend wordt geïnvesteerd in schoolinfrastructuur.

3.1. Vijf strategische doelstellingen

- SD1: Het bestaande onderwijspatrimonium vernieuwen
- SD2: De onderwijscapaciteit uitbreiden
- SD3: Alternatieve financieringsbronnen aanboren
- SD4: De focus leggen op schoolgebouwen van de toekomst
- SD5: Langetermijnplanning en een beheersmatige aanpak bevorderen

Per strategische doelstelling kunnen de belangrijkste punten als volgt worden samengevat:

- SD1: Het bestaande onderwijspatrimonium vernieuwen

Ondanks de nodige aandacht voor schoolinfrastructuur en de capaciteitsproblematiek is én blijft er een grote historisch opgebouwde investeringsbehoefte voor de vernieuwing en vervanging van het oude schoolpatrimonium bestaan.

Prioritaire criteria voor bouwdoSSIERS en vereenvoudiging van subsidieprocedures

Sinds het midden van de jaren negentig werden er steeds meer infrastructuurdoSSIERS ingediend voor betoelaging, maar wegens de beperkte begrotingskredieten werden deze voor wat het gesubsidieerd onderwijs betreft op een wachtlijst geplaatst die steeds verder aangroeide. De doSSIERS op deze wachtlijst werden chronologisch bijgehouden. Om de schoolbesturen toch toe te laten om een deel van hun investeringen te laten realiseren werden er echter afwijkende subsidieprocedures in het leven geroepen die voorrang kregen op de standaardprocedure. In de loop der jaren nam het aantal afwijkingen steeds verder toe en werd hun toepassingsgebied ook uitgebreid waardoor er uiteindelijk veel meer middelen werden besteed aan de afwijkingen dan aan de standaardprocedure. Hierdoor groeide de wachtlijst nog bijkomend. Hoewel het GO! geen chronologische wachtlijst bijhoudt, is er bij het GO! eveneens een grote historisch opgebouwde investeringsbehoefte inzake schoolinfrastructuur.

We screenen de historische voorraad aan bouwdoSSIERS op de wachtlijst in het gesubsidieerd onderwijs grondig, zodat men een beter beeld krijgt van de inhoud van de door jaren heen ingediende schoolbouwprojecten. Dit is een omvangrijke administratieve taak die tijd vergt en waarbij de schoolbesturen tevens dienen te worden bevroegd omtrent het vervolledigen van hun initieel ingediende bouwdoSSIERS.

Naast deze screening van het bestaande contingent aan subsidieaanvragen ontwikkelen we een nieuw systeem voor de rangschikking van de wachtlijstdoSSIERS. Chronologie zal hierbij niet langer het enige criterium zijn dat bepaalt wanneer een doSSIER voor subsidiëring in aanmerking komt. De subsidieaanvragen zullen door AGIO en het GO! behandeld worden in functie van meerdere objectieve prioriteitencriteria. Dit stemt overeen met de motie van het Vlaams Parlement, aangenomen op 12 november 2014, over de staat van de schoolinfrastructuur in Vlaanderen en de geplande acties om dit aan te pakken. Het principe bij het vrij gesubsidieerd onderwijs waarbij enkel en alleen de chronologie van de wachtlijst wordt gevolgd voor deze subsidieaanvragen, wordt verlaten. In het masterplan scholenbouw worden 6 criteria naar voor geschoven die in de toekomst mee bepalend zullen zijn: dwingende nood aan investering, multifunctionaliteit, bouwkost, duurzaamheid inclusief energie-efficiëntie, planmatige aanpak en chronologie. Deze criteria zullen nader worden overlegd en verfijnd met de onderwijsverstrekkers om, zoals de motie van het Vlaams Parlement ook aangeeft, tot gedragen

veranderingen en vernieuwingen te komen. De uitwerking ervan zal een taak worden bij voorkeur voor de commissie van deskundigen, waarin de onderwijskoepels en het GO! vertegenwoordigd zijn. Met de nodige overgangsmaatregelen wordt dit systeem ingevoerd (vanaf januari 2017). Een deel van de reguliere middelen wordt daarbij gereserveerd voor dringende capaciteitsprojecten, waarbij een hoger subsidiepercentage voor deze projecten wordt overwogen.

Optimale behandeling van dossiers

We beperken daarnaast het aantal procedures om in aanmerking te komen voor versnelde subsidiëring bij het vrij gesubsidieerd onderwijs. Het aantal procedures wordt aanzienlijk gesaneerd én het toepassingsgebied ervan wordt verstrengd en tot zijn essentie herleid. Deze terugdringing van het aantal procedures heeft het voordeel dat de procedures eenvoudiger te communiceren zijn naar het werkveld. Minstens even belangrijk is dat zo ook de standaardprocedure meer gepromoot kan worden en dat de uitzonderingsprocedures ontraden worden. Op deze manier kunnen we effectief een groter deel van de middelen besteden aan de bouwdoossiers die momenteel op de wachtlijst staan (standaardprocedure). Bovendien wordt zo vermeden dat er eerst een aantal kleine ingrepen wordt gedaan en dat nadien het gebouw in zijn totaliteit wordt aangepakt, wat kostenverhogend werkt.

Deze wijzigingen m.b.t. de toekomstige prioritering van subsidiedossiers en de vereenvoudiging van het aantal beschikbare subsidieprocedures zijn een trendbreuk in de manier waarop de overheid de laatste 20 jaar de totstandkoming van schoolgebouwen heeft gesubsidieerd. In dit nieuwe kader moet eveneens aandacht besteed worden aan een optimale administratieve afhandeling van de bouwdoossiers. Daarom zullen we, met betrekking tot de wetgeving overheidsopdrachten, de structurele en systematische voorafgaande controle van de dossiers van het gesubsidieerd onderwijs afbouwen en tot een minimum beperken. Het zijn immers de schoolbesturen die bouwheer en aanbestedende overheid zijn. Zij zijn dan ook in de eerste plaats verantwoordelijk voor hun eigen aanbestedingen. AGIO zal indien gevraagd wel nog concreet advies verschaffen aan de schoolbesturen in het geval er vragen zijn met betrekking tot de wetgeving overheidsopdrachten. Onvoorzienbare en noodzakelijke meerwerken zullen in de toekomst nog slechts in uitzonderlijke gevallen door AGIO gesubsidieerd worden. We trekken de forfaitaire vergoeding voor algemene onkosten op van 7% naar 10%.

Digitalisering

Een laatste aandachtspunt in de eerste strategische doelstelling heeft betrekking op de digitalisering van de dossierbehandeling. Zo zullen we het elektronisch dossieropvolgingssysteem van het gesubsidieerd onderwijs verder ontwikkelen tot een uitgewerkt digitaal platform (e-loket), zodat de dossierstukken elektronisch ingediend kunnen worden door de schoolbesturen en de lopende dossiers van a tot z digitaal door de belanghebbenden opgevolgd kunnen worden. Administratieve vereenvoudiging staat daarbij voorop.

- **SD2: De onderwijscapaciteit uitbreiden**

De demografische ontwikkelingen stellen vele Vlaamse steden en gemeenten en het Brussels Hoofdstedelijk Gewest voor belangrijke uitdagingen. De voorbije jaren werden inspanningen geleverd om tegemoet te komen aan de capaciteitsproblematiek in eerste instantie in het basisonderwijs. De ervaring leert dat dit geen eenvoudige oefening is en dat bijvoorbeeld de snelheid van uitvoering van de toegekende capaciteitsprojecten vaak te kort schiet.

We zorgen voor de uitrol van een capaciteitsmonitor die bestaat uit een vraagzijde en een aanbodzijde, op basis waarvan men tot verfijnde prognosemodellen inzake capaciteitsbehoeften op lokaal vlak kan komen.

Wat het tweetalig gebied Brussel-Hoofdstad betreft, werken we verschillende scenario's uit in overleg met de Vlaamse Gemeenschapscommissie om de capaciteitsproblematiek voor het Brussels Nederlandstalig onderwijs goed in kaart te brengen, waarbij de uitwisseling van gegevens met de Franstalige Gemeenschap op punt wordt gesteld.

In de toekomst worden de specifieke kredieten om tegemoet te komen aan de capaciteitsproblematiek geïntegreerd in de reguliere middelen zowel bij het gesubsidieerd onderwijs als bij het GO!. Op aangeven van de Raad van het GO! en de Raad van Bestuur van AGION bepalen we in overleg de procentuele grootte van het budget voor capaciteitsprojecten bestemd voor het basis- en secundair onderwijs. De capaciteitsmonitor, waarvan de oplevering na de zomer van 2015 is voorzien, zal voor beleidsrelevante info zorgen in functie van de verdeling van het capaciteitsbudget, met aandacht voor de verschillende capaciteitsgemeenten, en waarbij het opstellen van een meerjarenplanning mogelijk wordt. We volgen de uitvoering en de snelle realisatie van deze capaciteitsprojecten in het basis- en secundair onderwijs sterker en strikter op. Het GO! en AGION zullen hierover periodiek rapporteren aan de Vlaamse minister van Onderwijs.

Daarnaast werken we binnen de Vlaamse overheid (beleidsdomein RWO) actief mee aan het uitzetten van krijtlijnen voor een geïntegreerd grond- en pandenbeleid. Binnen de juridische mogelijkheden zullen we zorgen voor een makkelijker verwerving van gronden voor scholenbouw en het hergebruik van leegstaande schoolgebouwen (o.a. voorkooprecht). Hetgeen overeenstemt met de motie van het Vlaams Parlement over de staat van de schoolinfrastructuur in Vlaanderen waarin gevraagd wordt om het schoolpatrimonium dat leegstaat of sterk onderbenut is, opnieuw voor onderwijsdoeleinden ter beschikking te stellen. In het kader hiervan, werken we mee aan de optimalisering van de inventarisatie van ongebruikte gronden en leegstaande panden (cfr. het grond- en pandenbeleid), met bijzondere aandacht voor leegstaande schoolgebouwen. Tot slot ondersteunen we initiatieven met betrekking tot de inventarisatie van beschikbare gronden en (kantoor)gebouwen voor onderwijs in capaciteitsgebieden.

- **SD3: Alternatieve financieringsbronnen aanboren**

Lopende DBFM-operatie

Het DBFM-programma 'Scholen van Morgen' is een belangrijke investering in de scholenbouw die vandaag en de eerstkomende jaren resulteert in de effectieve oplevering van een reeks nieuwe moderne schoolgebouwen. Deze inhaalbeweging levert een nieuw type van schoolgebouw op. Anders dan in de reguliere financiering gaat het vooral over grotere nieuwbouwprojecten die planmatig tot stand zijn gekomen. Het grootschalige programma werd voorbereid en in de markt gezet vóór de financiële crisis en ondervond bijgevolg vertraging. Op zich is het een belangrijke realisatie van de Vlaamse Regering en de private partners om de investering van 1,5 miljard euro vandaag in de praktijk effectief doorgang te laten vinden. Het DBFM-programma omvat 165 individuele scholenbouwprojecten, goed voor een tweehonderdtal nieuwe of grondig gerenoveerde schoolgebouwen, waarvan de meeste projecten worden opgeleverd de eerstvolgende jaren. Van zodra er voldoende gebouwen zijn opgeleverd én ook de eerste ervaringen kunnen getrokken worden m.b.t. het onderhoud van deze nieuwe schoolgebouwen

zal een evaluatie van het programma 'Scholen van Morgen' plaatsvinden. Een eerste evaluatieverslag zal daarbij beschikbaar zijn tegen eind 2018.

Nieuwe projectspecifieke DBFM-operaties

Alternatieve financiering zal in de toekomst noodzakelijk blijven in scholenbouw gelet op de beschikbare overheidsmiddelen. Het is immers duidelijk dat de behoeften inzake schoolinfrastructuur zodanig groot zijn dat zelfs indien rekening gehouden wordt met de geplande verschuiving van reguliere middelen vanuit uitzonderingsprocedures ten voordele van wachtlijstdossiers via de standaardprocedure bij ongewijzigd beleid de bestaande wachtlijst nog aanzienlijk zal blijven. Bijkomende inspanningen via alternatieve financiering dringen zich dan ook op willen we de wachtlijsten effectief aanpakken.

In dit masterplan formuleren we daarom een concreet voorstel met betrekking tot nieuwe projectspecifieke DBFM-projecten.

De gewijzigde financiële omgeving, de concrete ervaring die de architecten, DBM-aannemers, AGION, schoolbesturen en onderwijskoepels ondertussen met het DBFM-concept 'Scholen van Morgen' hebben opgedaan, maken dat het vandaag wellicht mogelijk is om de schaal van de DBFM-projecten gevoelig te verkleinen. Uitgangspunt vormt dan ook het opzetten van kleinere, vereenvoudigde en meer projectspecifieke DBFM-operaties zoals vermeld in de beleidsnota Onderwijs 2014-2019 waarbij lering getrokken wordt uit de verschillende ervaringen opgedaan in het huidige DBFM-programma 'Scholen van Morgen'.

In het nieuwe concept zullen de inrichtende machten die, na een oproep door de minister van onderwijs voor de indiening van projecten, een DBFM-initiatief nemen, verantwoordelijk zijn voor wat men als scholenbouwprogramma gerealiseerd wenst te zien. AGION – nv Schoolinvest kan hierbij, ondersteund door een in te stellen projectbureau (zie verder), optreden als opdrachtcentrale om een preselectie uit te voeren van geïnteresseerde DBFM-consortia die over de noodzakelijke basiscompetenties beschikken waarop de inrichtende machten dan vervolgens een beroep kunnen doen in het kader van hun overheidsopdracht. Het projectbureau kan de inrichtende machten tevens ondersteunen bij de gunningsprocedure voor het aantrekken van de private DBFM-contractant.

De inrichtende machten zullen bij het in de markt plaatsen van hun bundel bouwprojecten type-opdrachtdocumenten dienen te hanteren die voorafgaandelijk het fiat hebben gekregen van de statistische instanties met het oog op de bevestiging van de ESR-neutraliteit.

Door uniforme overeenkomsten en procedures te hanteren, hetgeen de bedoeling is, kunnen bovendien de transactiekosten sterk verminderd worden. Er zal daarom verder onderzocht worden of de nog vast te stellen minimale schaalgrootte niet verder kan gereduceerd worden. Hoewel de schaal wordt verkleind zal een bundeling van bouwprojecten nog noodzakelijk zijn. Om projecten te bundelen kan samengewerkt worden tussen inrichtende machten of tussen de scholengroepen. Voorlopig, en steeds mits positief advies van de statistische instanties, kan uitgegaan worden van 4 of meer DBFM-bundels (aan een kostprijs van 40 à 50 miljoen euro per bundel, waarbij gedacht wordt aan een mogelijke ondergrens van ongeveer 20 miljoen euro per bundel) binnen een totale investeringskost van 200 miljoen euro excl. btw. In de huidige marktomstandigheden correspondeert hiermee een geraamd jaarlijks bedrag aan toelagen voor beschikbaarheidsvergoedingen van maximaal 15 miljoen euro per jaar.

Zoals reeds vermeld, zal binnen AGION – nv Schoolinvest een projectbureau gecreëerd worden, waarvan ook de vertegenwoordigers van de onderwijsnetten van het gesubsidieerd onderwijs en het GO! zullen deel uitmaken en dat een ondersteunende rol kan spelen bij:

- de selectie van projecten/bundels ter advisering van de Vlaamse minister van Onderwijs en de Vlaamse Regering;
- het plaatsen van de overheidsopdracht met het oog op het preselecteren van geïnteresseerde DBFM-consortia;
- het begeleiden van de concrete gunningsprocedure voor het aantrekken van de private DBFM-contractant per bundel bouwprojecten.

De eigenlijke selectie van de projecten/bundels komt toe aan de Vlaamse Regering. Zoals in het reguliere subsidiebeleid spelen er hierbij 2 centrale doelstellingen: het realiseren van noodzakelijke vervangingsinvesteringen ingevolge de vetustiteit van het patrimonium enerzijds en realiseren van capaciteitsuitbreiding anderzijds.

In het kader van voorliggend Masterplan zal onderzocht worden in welke mate het Europees Fonds voor Strategische Investerings (EFSI) mede een instrument kan zijn voor de financiering van schoolinfrastructuur in Vlaanderen. Het kan immers nuttig zijn om, indien mogelijk, in het kader van het zgn. Junckerplan, co-financiering met Europese middelen te mobiliseren. Zo kan een mogelijke mede-financiering vanuit de Europese Investeringsbank (EIB) van het eigen aandeel van de vrije inrichtende machten helpen om de bancaire financieringskost van deze schoolbesturen te drukken. Ook, en vooral bij de nieuwe projectspecifieke DBFM-operaties zijn er concrete mogelijkheden waar een co-financiering door de EIB tot een goedkopere financieringskost kan leiden. De mogelijkheden zullen hoe dan ook aandachtig worden onderzocht. Onderwijs is immers één van de speerpunten in het Europese plan en onderwijsinfrastructuur werd door België aangemeld. De Vlaamse overheid zal maximaal inspelen op de geboden financieringsmogelijkheden vanuit de Europese Unie.

Huursubsidies als nieuw instrument

Naast nieuwe kleinschalige projectspecifieke DBFM-projecten zal er ook een nieuw initiatief worden genomen om de mogelijkheden inzake de huur van gebouwen voor onderwijsdoeleinden vlotter en uitgebreider mogelijk te maken. Huur kan een aanvullend en volwaardig instrument worden binnen de alternatieve financiering van schoolinfrastructuur.

Een DBFM-project kan vooral overwogen worden indien het gaat om een gebouw met een specifieke functie zoals gedefinieerd door de inrichtende macht en deze op zeer lange termijn een stabiel gebruik van het gebouw voor ogen heeft. In het merendeel van de gevallen zal de inrichtende macht bovendien effectief de eigendom willen verwerven. Een huurcontract kan daarentegen meer aangewezen zijn als het om een 'standaardgebouw' gaat dat multi-inzetbaar is en waarbij geoordeeld wordt dat het niet noodzakelijk of opportuun wordt geacht dat de inrichtende macht eigenaar wordt op het einde van de contractperiode.

De bestaande reglementering van huur of beschikbaarheidstoelagen in het kader van de capaciteitsproblematiek in het onderwijs bereiden we uit naar de reguliere financiering, in de eerste plaats met het oog op multi-inzetbaarheid en multifunctionaliteit.

- **SD4: De focus leggen op schoolgebouwen van de toekomst**

We stimuleren maximaal multifunctionele projecten door dit aspect mee te nemen in de objectieve prioriteitscriteria (zie SD1). Enkele concrete multifunctionele projecten volgen we als

proefproject van nabij op, met voldoende aandacht voor projectbegeleiding. Zo wordt er gewerkt vanuit de praktijk en bekijken we of het huidige kader reeds voldoende faciliterend werkt, of er hinderpalen zijn en welke optimalisaties nog mogelijk zijn, bv. op het vlak van de harmonisering van de regelgeving. Daarnaast zetten we actief in op informatieverstrekking en sensibilisering met het oog op multifunctioneel bouwen en het daadwerkelijk openstellen van scholen. We bekijken of samenwerking mogelijk is met projecten binnen de sociale economie in het kader van onderhoud en beheer van multifunctionele gebouwen. Scholen zullen ook gestimuleerd worden om lokalen en (sport)zalen die opengesteld kunnen worden, aan te geven bij instanties die databanken beheren met accommodaties die ter beschikking gesteld kunnen worden van het publiek.

Er wordt ook aandacht besteed aan de toegankelijkheid. De oefening om schoolgebouwen voldoende toegankelijk te maken voor iedereen is echter niet gemakkelijk omdat onderwijs vaak huist in verouderde gebouwen. Het aanbieden van toegankelijkheidsinformatie is zeer belangrijk én een eerste stap naar meer toegankelijkheid. De mogelijkheid zal worden bekeken om de databank rond toegankelijke publieke infrastructuur van Toegankelijke Vlaanderen (www.toevla.be) uit te breiden met concrete voorbeelden van toegankelijke schoolinfrastructuur.

We maken werk van een moderne, kwaliteitsvolle didactische uitrusting voor (nijverheids)technische en beroepsgerichte opleidingen in het secundair onderwijs, zodat leerlingen leren werken met apparatuur die zij op de arbeidsmarkt ook zullen bedienen. Daartoe wordt er samengewerkt met de VDAB, de private sector, het volwassenenonderwijs, syntra en het hoger onderwijs.

Bij grote (her)investeringsdossiers van de Vlaamse Regering gaan we na of er ook kan ingezet worden op opportuniteiten inzake onderwijs. Hierbij ligt de nadruk op het realiseren van multifunctionele gebouwen voor de toekomst. Daarnaast zetten we ook in op maximale toegang tot het glasvezelnetwerk, in de geest van de digitale agenda, en op het hernieuwen van een overheidsopdracht teneinde gunsttarieven voor scholen te voorzien bij één van de gangbare (internet)providers.

We zetten ook in op het energiezuinig bouwen van scholen in overleg met de Vlaamse minister van Energie. De uitdagingen op vlak van rationeel energiegebruik blijven immers nog groot. Het verstrengingspad van energiestatistiek-eisen heeft tot gevolg dat vanaf 2021 de norm voor schoolgebouwen E40 wordt, dus een bijna-energieneutraal gebouw (BEN). We lanceren een specifieke 'BEN schoolgebouwen projectoproep' met als doel enkele voorlopers aan te trekken die het pad effenen tegen 2021, inclusief het onderzoeken van de mogelijkheden voor een verhoogde subsidiëring bij de projecten die instappen in de 'BEN schoolgebouwen projectoproep'.

Hieraan gerelateerd voeren we een onderzoek uit naar de mogelijkheid om schoolbesturen een financiële stimulans te geven, bijvoorbeeld via de projectencontext van het Klimaatfonds.

Het GO! en AGIO! ontwikkelden samen in 2010 een instrument voor duurzame scholenbouw. Dit instrument zullen we actualiseren met een duidelijke vermelding van het aspect "duurzaamheid/hernieuwbare energie".

Nieuwe leeromgevingen om aan nieuwe onderwijsuitdagingen tegemoet te komen zijn belangrijk. Initiatieven die zich richten op de verbetering van het binnenklimaat, het akoestisch comfort, het visueel comfort en het sanitair, zullen we dan ook promoten en ondersteunen, net als initiatieven die zich richten op de verbetering van de belevingswaarde en het welbevinden in schoolgebouwen en een innovatieve aanpak van duurzame, attractieve en veilige schoolspeelplaatsen.

In het masterplan met het oog op de modernisering van het secundair onderwijs staat vermeld dat 'domein- en campusscholen via incentives worden aangemoedigd'. We stimuleren daarom ook vanuit infrastructureel oogpunt de keuze van inrichtende machten voor domein- of campusscholen in het kader van de modernisering van het secundair onderwijs zodat leerlingen met uiteenlopende talenten en capaciteiten in eenzelfde school een geschikt aanbod kunnen vinden dat aansluit bij hun interesses en mogelijkheden.

Tenslotte voeren we in het kader van het STEM-beleid een project uit waarbij BSO en TSO leerlingen ontwerpideeën kunnen lanceren o.a. voor het schoolgebouw van de toekomst en/of technieken en producten kunnen ontwikkelen om de schoolinfrastructuur te verbeteren, in samenwerking met het bedrijfsleven.

- **SD5: Langetermijnplanning en een beheersmatige aanpak bevorderen**

We stimuleren de langetermijnplanning bij verschillende actoren en op verschillende niveaus. Met het oog op een efficiënte besteding van bouwbudgetten, is het van belang dat bouwprojecten verlopen via een planningsproces dat verschillende opeenvolgende en bij elkaar aansluitende fasen kent. Schoolbesturen zullen we informeren en sensibiliseren over langetermijnplanning door gerichte informatiecampagnes. We voeren ook een onderzoek uit naar mogelijke masterplanmodellen voor scholenbouw die eventueel bruikbaar zijn voor de prioritering van de subsidiedossiers. Er wordt hierbij rekening gehouden met de bestaande regelgeving en het vermijden van onnodige planlast bij de schoolbesturen.

We voeren onderzoek uit naar de haalbaarheid om voor specifieke projecten sociale economie of technische scholen in te zetten teneinde tegen een lagere kostprijs kleine renovatie- en onderhoudswerken uit te kunnen voeren.

We zorgen voor afstemming met de doelstelling in de beleidsnota Onderwijs 2014-2019 over de bestuurlijke optimalisatie van het onderwijslandschap.

Structureel overleg tussen schoolbesturen, scholengemeenschappen en lokale besturen moedigen we aan, teneinde de scholenbouw voldoende aansluiting te laten te vinden bij het lokaal beleid. Dit vooral met het oog op de ruimtelijke context zoals stadsvernieuwingsprojecten. We valideren de lokale kennis ter zake en moedigen ook netoverschrijdende samenwerking aan.

We zetten in op advies en begeleiding waarbij goede en inspirerende praktijkvoorbeelden en informatie op vlak van toegankelijkheid, energiezuinigheid, participatie,... kenbaar worden gemaakt door AGION en het GO! via verschillende communicatiekanalen.

Tenslotte heeft een onderzoek van elementen die een invloed hebben op het realiseren van duurzame onderwijsinfrastructuur voor een substantieel lagere prijs, een grote meerwaarde in budgettaire-economische moeilijke omstandigheden. Dit zowel voor de subsidiërende overheid, als voor de scholen zelf. AGION lanceert daarom een concreet en praktijkgericht onderzoek naar de elementen die een invloed hebben op kostenefficiënt bouwen met daarbij aandacht voor de 'levenscyclusbenadering' van een gebouw.

3.2. Actieplan

In het Actieplan in bijlage worden de vijf strategische doelstellingen van het masterplan scholenbouw via 15 operationele doelstellingen verder geconcretiseerd. Elke operationele

doelstelling bevat op zijn beurt een aantal gerichte actiepunten die in een volgende fase, na de goedkeuring van de conceptnota, concreet uitgewerkt zullen worden.

4. Voorstel van beslissing

Er wordt ingestemd met deze conceptnota en de aanpak en verdere uitwerking van het voorgestelde actieplan met de 5 strategische en 15 operationele doelstellingen van het Masterplan Scholenbouw. Deze beslissing houdt geen enkel financieel of budgettair engagement in.

Hilde CREVITS
Minister van Onderwijs
Viceminister-president van de Vlaamse Regering

Bijlage: Actieplan Masterplan Scholenbouw

SD1 – Het bestaande onderwijspatrimonium vernieuwen

- OD 1.1 – De achterstand in scholenbouw op een duurzame wijze aanpakken
  - We behandelen de bestaande wachtlijst bij het gesubsidieerd onderwijs in functie van de chronologie, maar objectieve prioriteitscriteria worden toegepast op het pakket van dossiers dat voor een bepaald jaar aan de beurt komt.
  - We prioriteren de nieuwe subsidieaanvragen in functie van meerdere objectieve prioriteitscriteria. Dit stemt overeen met de motie van het Vlaams Parlement van 12 november 2014 over de staat van de schoolinfrastructuur in Vlaanderen. Deze criteria worden geëvalueerd en uitgewerkt samen met de onderwijsverstrekkers, bij voorkeur door de commissie van deskundigen, en het nieuwe systeem wordt in functie hiervan met de nodige overgangmaatregelen ingevoerd vanaf januari 2017. De schoolbesturen bezorgen hiertoe de noodzakelijke gegevens om de criteria te kunnen beoordelen.
  - We reserveren voldoende reguliere middelen voor capaciteitsprojecten, op basis van de input uit de capaciteitsmonitor die door het departement Onderwijs en Vorming wordt aangeleverd en opgevolgd. We overwegen de mogelijkheid van een hoger subsidiepercentage bij het gesubsidieerd onderwijs met als doel een snellere realisatie van de beoogde capaciteitsdossiers.

- OD 1.2 – Bouwdossiers efficiënt behandelen
  - De subsidieprocedures om in aanmerking te komen voor een versnelde subsidiëring bij het vrij gesubsidieerd onderwijs, worden gesaneerd, tot hun essentie herleid en beperkt tot de volgende procedures:
    - verkorte procedure
    - werken na overmacht
    - aankoopprocedure
    - werken na aankoop
    - uitbreidingen/verhogingen van een principeakkoord
    - spoedprocedure
    - samenwerking met / co-financiering door andere subsidiërende overheden
  - AGION besteedt een substantieel deel van de middelen aan de wachtlijstdossiers via de standaardprocedure. We streven op zijn minst naar een verhouding 50% wachtlijstdossiers via de standaardprocedure, 50% andere afwijkende procedures.
  - Inrichtende machten moeten de ontwerpdocumenten niet langer voorafgaandelijk voor controle bezorgen aan AGION. We vervangen de uitgebreide systematische voorafgaandelijke controle van de gunningsdossiers door een mogelijkheid om concreet advies in te winnen in het geval van vragen over bepaalde werkwijzen op vlak van de wetgeving overheidsopdrachten.
  - We betalen de subsidie tot het subsidiebedrag dat in het gunningsdossier werd berekend.
  - We subsidiëren onvoorzienbare en noodzakelijke meerwerken nog slechts in uitzonderlijke gevallen. We trekken de forfaitaire vergoeding voor algemene onkosten op van 7% naar 10%.
  - We verschuiven het zwaartepunt in de reguliere financiering naar het verlenen en de uitbetaling van de subsidie, de controlemodaliteiten en de nieuwe beleidsmatige uitdagingen van het masterplan scholenbouw, met onder andere een sterker management van de wachtlijst.

- We breiden het elektronisch dossieropvolgingssysteem van AGIO uit en ontwikkelt hiervoor tegen het einde van de legislatuur een e-loket, zodat enerzijds de dossierstukken elektronisch ingediend kunnen worden en anderzijds de lopende dossiers digitaal opgevolgd kunnen worden van a tot z.
- Bij de ontwikkeling van het e-loket zetten we maximaal in op reeds beschikbare gegevens in authentieke bronbestanden. We onderzoeken de mogelijkheden om linken te leggen met andere gegevensbronnen (uit diverse beleidsdomeinen).

SD2 – De onderwijscapaciteit uitbreiden

- OD 2.1 – De capaciteitsproblematiek opvolgen en een structurele oplossing uitwerken
  - De capaciteitsmonitor zal meer accurate prognoses inzake capaciteit te maken en houdt hierbij rekening met de vraag en de aanbodzijde. Voor de bevraging van de aanbodzijde wordt er een bevragingstool voor de scholen ontwikkeld en geïmplementeerd in 'Mijn Onderwijs'. Om de 3 jaar worden opnieuw prognoses opgemaakt voor de vraagzijde voor beide onderwijsniveaus (basis- en secundair onderwijs) door het departement Onderwijs en Vorming.
  - We werken in overleg met de Vlaamse Gemeenschapscommissie scenario's uit om de capaciteitsproblematiek voor het Brussels Nederlandstalig Onderwijs in kaart te brengen, waarbij de uitwisseling van leerlingengegevens met de Franstalige Gemeenschap op punt wordt gesteld (cfr. samenwerkingsakkoord Crevits-Milquet). Daarbij wordt samengewerkt met het tweetalig gebied Brussel-Hoofdstad en meer specifiek met het expertisecomité voor Brusselse scholen (momenteel onder coördinatie van ATO).
  - Op aangeven van de Raad van het GO! en de Raad van Bestuur van AGIO bepalen we in overleg de procentuele grootte van het budget voor capaciteitsprojecten bestemd voor het basis- en secundair onderwijs. De capaciteitsmonitor zal voor beleidsrelevante info zorgen in functie van de verdeling van het capaciteitsbudget, met aandacht voor de verschillende capaciteitsgemeenten, en waarbij het opstellen van een meerjarenplanning mogelijk wordt. Hierbij valoriseren we de lokale knowhow m.b.t. de voorgestelde capaciteitsprojecten. We volgen de uitvoering en de snelle realisatie van de capaciteitsprojecten sterker en strikter op, conform de opvolging van de reguliere bouw dossiers. De focus moet liggen op het nakomen van de beloofde timing en de beloofde capaciteitsuitbreiding. Het GO! en AGIO zullen hierover periodiek rapporteren aan de Vlaamse minister van Onderwijs.
- OD 2.2 – Het hergebruik van leegstaande schoolgebouwen en ongebruikte terreinen aanmoedigen
  - Binnen de Vlaamse overheid (beleidsdomein RWO) werken we actief mee aan het uitzetten van de krijtlijnen voor een geïntegreerd grond- en pandenbeleid. Binnen de juridische mogelijkheden zorgen we voor een gemakkelijkere verwerving van gronden voor scholenbouw en het hergebruik van leegstaande schoolgebouwen (o.a. voorkooprecht). Hetgeen overeenstemt met de motie van het Vlaams Parlement over de staat van de schoolinfrastructuur in Vlaanderen.
  - We werken mee aan de optimalisering van de inventarisatie van ongebruikte gronden en leegstaande panden in het kader van het grond- en pandenbeleid, met bijzondere aandacht voor leegstaande schoolgebouwen.
  - We ondersteunen initiatieven met betrekking tot de inventarisatie van beschikbare gronden en (kantoor)gebouwen voor onderwijs in capaciteitsgebieden.

SD3 – Alternatieve financieringsbronnen aanboren

- OD 3.1 – De DBFM-operatie integraal uitvoeren
  - We voeren de DBFM-operatie ‘Scholen van Morgen’ integraal uit.
  - We evalueren de DBFM-operatie ‘Scholen van Morgen’, waarbij een eerste evaluatieverslag beschikbaar zal zijn tegen eind 2018.
- OD 3.2 – Projectspecifieke DBFM-operaties opzetten
  - We zorgen voor de verdere uitwerking van de mogelijkheden met betrekking tot projectspecifieke DBFM-operaties volgens het hiervoor geformuleerde voorstel.
- OD 3.3 – Een reglementair kader voor huursubsidies uitwerken
  - We zorgen voor de verdere uitwerking van de reglementaire bepalingen inzake huursubsidies, waarbij rekening wordt gehouden met de bovenvermelde aandachtspunten.

SD4 – De focus leggen op schoolgebouwen van de toekomst

- OD 4.1 – De multifunctionaliteit en het medegebruik van schoolgebouwen bevorderen
  - We stimuleren maximaal multifunctionele bouwprojecten door dit aspect mee te nemen in de objectieve prioriteitencriteria (zie SD1). Dergelijke projecten volgen we van nabij op, met aandacht voor de projectbegeleiding. We willen hierbij ook de expertise van de Vlaamse Bouwmeester mee inschakelen.
  - We zetten actief in op de informatieverstrekking en sensibilisering van scholen en inrichtende machten met het oog op multifunctioneel bouwen en het openstellen van scholen. Dit door middel van de beschrijving en uitwisseling van goede praktijken, de uitgifte van brochures en gidsen rond beheer, de organisatie van studiedagen en workshops, etc. De kennis over multifunctioneel bouwen moet vlot gedeeld kunnen worden tussen architecten, bouwheren en projectleiders.
  - We volgen enkele concrete multifunctionele scholenbouwprojecten als proefproject van nabij op, waardoor we concrete lessen kunnen trekken op vlak van regelgeving en subsidiëring.
  - We bekijken of samenwerking mogelijk is met projecten binnen de sociale economie in het kader van het onderhoud en beheer (bvb. sleutelbeheer, onderhoudswerkers, conciërges) van openstellingsprojecten en multifunctionele gebouwen.
  - We stimuleren scholen om lokalen en (sport)zalen die opengesteld kunnen worden, aan te geven bij instanties en/of initiatieven die databanken beheren met (verschillende soorten) accommodaties die ter beschikking gesteld kunnen worden van het publiek. Daarnaast ondersteunen we initiatieven die zich specifiek richten op het beheren en publiek maken van dergelijke databanken (bijvoorbeeld via zoekmachines op het internet).
- OD 4.2 – Het toegankelijk maken van schoolgebouwen
  - We sensibiliseren en informeren verder rond de kennis uit de Inspiratiebundel Integrale toegankelijkheid.
  - We bekijken de mogelijkheden om de databank rond toegankelijke publieke infrastructuur van Toegankelijk Vlaanderen (www.toevla.be) uit te breiden met voorbeelden van toegankelijke schoolinfrastructuur.

- OD 4.3 – De samenwerking op vlak van didactische uitrusting (inclusief ICT-uitrusting faciliteren en stimuleren)
  - We maken werk van een moderne, kwaliteitsvolle didactische uitrusting voor (nijverheids)technische en beroepsgerichte opleidingen in het secundair onderwijs, zodat leerlingen leren werken met apparatuur die zij op de arbeidsmarkt ook zullen bedienen. Daartoe wordt er samengewerkt met de VDAB, de private sector, het volwassenenonderwijs, syntra en het hoger onderwijs.
  - Bij grote (her)investeringsdossiers van de Vlaamse Regering gaan we na of er ook kan ingezet worden op opportuniteiten inzake onderwijs, zoals bijvoorbeeld in het SALK-dossier het geval is. Hierbij ligt de nadruk op het realiseren van multifunctionele gebouwen voor de toekomst.
  - We zetten in op maximale toegang tot het glasvezelnetwerk, in de geest van de digitale agenda, bijvoorbeeld via "Fiber to the School", en op het hernieuwen van een overheidsopdracht teneinde gunstarieven voor scholen te voorzien bij één van de gangbare (internet)providers.

- OD 4.4 – Duurzaamheid: energiezuinig bouwen
  - We lanceren een specifieke "BEN schoolgebouwen projectoproep" met als doel enkele voorlopers aan te trekken die het pad effenen tegen 2021, inclusief het onderzoeken van de mogelijkheden voor een verhoogde subsidiëring bij de projecten die instappen in de "BEN schoolgebouwen projectoproep".
  - We zetten het structureel overleg met VEA en de onderwijskoepels verder om de recente ontwikkelingen op het vlak van energie, en die relevant zijn voor scholenbouw te bespreken. We volgen daarbij de kostenoptimum-studie op die worden uitgevoerd/onderzocht door VEA.
  - We voeren een onderzoek naar de mogelijkheid om, bijvoorbeeld via de projectencontext van het Klimaatfonds, de schoolbesturen een financiële stimulans te geven, gerelateerd aan het behalen van een betere energieprestatie dan de energieprestatieregelgeving verplicht.
  - We rapporteren jaarlijks met betrekking tot de passiefscholen en verdere kennisopbouw
  - We volgen de verdere ontwikkelingen in verband met het ESCO-concept op, met het oog op opportuniteiten die dit met zich zou kunnen meebrengen voor schoolgebouwen.
  - We actualiseren het Instrument voor duurzame scholenbouw met een duidelijke vermelding van het aspect "duurzaamheid/groene- hernieuwbare energie".
  - We werken samen met OVAM met betrekking tot het project "dynamisch bouwen".

- OD 4.5 – Nieuwe leeromgevingen creëren voor nieuwe onderwijsuitdagingen
  - We promoten en ondersteunen initiatieven die zich richten op de verbetering van het binnenklimaat, het akoestisch comfort, het visueel comfort en het sanitair.
  - We gaan via goede praktijken na hoe, ter ondersteuning van het ontwerp en de inrichting van innovatieve materiële leeromgevingen, men vorm kan geven aan een gedifferentieerde, ICT-ondersteunde leeromgeving die meerdere leerstijlen toelaat ('blended learning') en hoe deze in de praktijk wordt ingezet.
  - We ondersteunen en promoten initiatieven die zich richten op een innovatieve aanpak van schoolspeelplaatsen. Hierbij ligt de nadruk op gevarieerde, groene, uitdagende speelplaatsen waar jongeren leren samenleven in diversiteit, die de ontwikkeling van kinderen mee ondersteunen en opengesteld kunnen worden voor de buurt, met bijzondere aandacht voor de participatieve aanpak.

- We ondersteunen en promoten initiatieven die zich specifiek richten op de verbetering van de belevingswaarde en het welbevinden in schoolgebouwen.
- . In het masterplan met het oog op de modernisering van het secundair onderwijs staat vermeld dat 'domein- en campusscholen via incentives worden aangemoedigd'. We stimuleren daarom ook vanuit infrastructureel oogpunt de keuze van inrichtende machten voor domein- of campusscholen in het kader van de modernisering van het secundair onderwijs zodat leerlingen met uiteenlopende talenten en capaciteiten in eenzelfde school een geschikt aanbod kunnen vinden dat aansluit bij hun interesses en mogelijkheden.
- In het kader van het STEM-beleid voeren we een project uit waarbij BSO- en TSO-leerlingen ontwerpideeën kunnen lanceren o.a. voor het schoolgebouw van de toekomst en/of technieken en producten kunnen ontwikkelen om de schoolinfrastructuur te verbeteren, in samenwerking met het bedrijfsleven.

SD5 – Langetermijnplanning en een beheersmatige aanpak bevorderen

- OD 5.1 – Langetermijnplanning schoolbesturen stimuleren
  - We informeren, stimuleren en sensibiliseren schoolbesturen actief over langetermijnplanning door gerichte informatiecampagnes.
  - We voeren een onderzoek uit naar mogelijke masterplanmodellen voor scholenbouw die eventueel bruikbaar zijn voor de prioritering van de subsidiedossiers. Er wordt hierbij rekening gehouden met de bestaande regelgeving en het vermijden van onnodige planlast bij de schoolbesturen.
  - We voeren onderzoek uit naar de haalbaarheid om voor specifieke projecten sociale economie of technische scholen in te zetten, ten einde tegen een lagere kostprijs kleine renovatie en -onderhoudswerken uit te kunnen voeren.
- OD 5.2 – Lokale expertiseopbouw en –deling bevorderen, onder meer via bestuurlijke optimalisatie
  - We zorgen voor afstemming met de doelstelling in de beleidsnota Onderwijs over de bestuurlijke optimalisatie van het onderwijslandschap.
  - We moedigen structureel overleg tussen schoolbesturen, scholengemeenschappen en lokale besturen aan, teneinde de scholenbouw voldoende aansluiting te laten vinden bij het lokaal beleid. Dit vooral met het oog op de ruimtelijke context zoals stadsvernieuwingsprojecten. We valideren de lokale kennis ter zake en moedigen ook netoverschrijdende samenwerking aan.
- OD 5.3 – Inzetten op advies en begeleiding
  - We maken goede voorbeelden op vlak van toegankelijkheid, energiezuinigheid, participatie,... kenbaar via verschillende communicatiekanalen.
  - We lanceren een concreet en praktijkgericht onderzoek naar de elementen die een invloed hebben op kostenefficiënt bouwen met daarbij aandacht voor de 'levenscyclusbenadering' van een gebouw.
  - We zorgen voor de verdere update, uitbreiding en het kenbaar maken van het Kennispunt Scholenbouw.
  - We informeren en adviseren scholen over verschillende inhoudelijke thema's. We beantwoorden vragen omtrent scholenbouw en nemen deel of organiseren zelf studiedagen of infosessies omtrent scholenbouw.